

Μετα-Ψυχολογία
159η Συνάντηση
Βασίλειος Μαούτσος

03/04/12

Μεταψυχολογικό Σεμινάριο

‘Ινστιτούτο Κλασικής Ψυχανάλυσης’

‘A Metapsychological Supplement to the Theory of Dreams’ 1915, Τόμος XIV

2η Συνάντηση

Έτσι ο Freud στο δεύτερο μέρος αυτού του έργου του και για πρώτη φορά με συστηματοποιημένο τρόπο έρχεται να περιγράψει αυτό που ως τώρα εκλαμβάνετο ως σχήμα λόγου ή, ως αυτονόητη κατάσταση. Έρχεται να εισάγει αργά αλλά πολύ σταθερά την τελευταία μεγάλη απορία του αναγνώστη, δηλαδή, την έννοια του περίφημου ‘εγώ’. Ο Freud κατά την διάρκεια της τετρασέλιδης περιγραφής του διατηρεί μία προσέγγιση θεωρητικό-εμπειρική. Έτσι, ως άλλωστε είναι η συνήθης τακτική του, ο αναγνώστης πείθεται ευκολότερα έναντι μιας αμιγώς μετά-ψυχολογικής τοποθέτησης που ο Freud προφανώς θεωρεί ότι ο αναγνώστης θα έβρισκε ασύλληπτη. Εμείς λόγω της συστηματικής μετά-ψυχολογικής οπτικής μας μπορούμε να ξεκινήσουμε την εξέταση του πελώριου αυτού ζητήματος κατά τον μεταψυχολογικό τρόπο αλλάζοντας την δομική σειρά του κειμένου του Freud όπου είναι απαραίτητο.

Περιέργως δε θα μπορούσαμε να πούμε ότι αν ακολουθήσουμε την λιβιδινική κατανομή που περιγράφεται εντός του πρώτου μέρους του κειμένου καθώς και της τελευταίας περίληψης τότε η δημιουργία του εγώ καθίσταται πασιφανής μεν απίθανη δε ως προς τις κλινικές της προεκτάσεις και την βοήθεια που μπορεί να παράσχει. Ας επαναλάβουμε εν συντομία τις λιβιδινικές διαδρομές με οδηγιά σημεία α) το τεράστιο πλεονασματικό της λίμπιντο β) την μόνιμη ναρκισσιστική επιδίωξη εμφανούς αλλά κυρίως αφανούς ικανοποίησης μέσω του ονειρικού σημείου μηδέν και της πλήρους εκτόνωσης, δηλαδή, της βιολογικότητας γ) την δεδομένη φαντασιωστική πραγματικότητα ασθενή/αναλυτή απαραίτητη προϋπόθεση της οποίας είναι ότι αυτή ποτέ δεν θα συμπεριλάβει τίποτα άλλο πέραν των ‘λέξεων’ και των ‘ιδεών’ (‘ιδέες’ πράξεων, ιδεών, αισθήσεων και αισθημάτων) δ) την σωματική προσομοίωση που ακολουθεί την βιολογική τάξη ψυχικών πραγμάτων στον μικρό βαθμό που η ανωριμότητα του ψυχικού οργάνου της επιτρέπεται να είναι εφικτό. Τότε οι διαδρομές της λίμπιντο έχουν ως εξής: αυνανισμός, υπερεπένδυση σώματος, υπερεπένδυση αντικειμένων, δημιουργία υπερεπενδυμένου λόγου και ιδεών, ονειρική κατάσταση κατά τον ύπνο, ψύχωση, νεύρωση και πάνω απ’ όλα αυτά επερεπενδυμένη σεξουαλική συμπεριφορά που συμπεριλαμβάνει στοιχειωδώς όλα τα προηγούμενα. Κάθε απόσυρση της λίμπιντο προς το προηγούμενο σκέλος αυτής της σειράς βιώνεται ως ‘παλινδρομηση’ και προς το επόμενο ως εξέλιξη. Επειδή δε ουδεμία εκ των ανωτέρω καταστάσεων επιτυγχάνει πλήρως του σκοπού της ναρκισσιστικής γαλήνης η ‘απώθηση’ - ως ένας ρυθμιστής του ναρκισσιστικά αποδεκτού από το λιγότερο αποδεκτό - δημιουργεί την ‘Σδ’ και το ‘Πσδ’ σε αντιδιαστολή με το ‘Ασ’. Έτσι ορίζεται και η ‘εξωτερική πραγματικότητα’ από την ‘εσωτερική’ ουδετερότητα. Οτιδήποτε αισθητηριακό που παρενοχλεί την οποιαδήποτε ναρκισσιστική προσπάθειά είναι προς αποβολή ή, καλύτερα προς ‘προβολή’ ως μη αναγνωρίσιμο. Στο σημείο αυτό ο Freud θέτει πλέον το πελώριο ερώτημα περί της δημιουργίας του ‘εγώ’. Αν σε κατάσταση απόγνωσης η ανεξέλεκτη λιβιδινική παραγωγή έχει φτιάξει ‘πράγματα’ που ξεφεύγουν του αισθησιακά βιολογικού τόσο πολύ όσο είναι η παραγωγή ‘λέξεων’ και ‘ιδεών’ πως μπορεί να λειτουργήσει η απώθηση με ασφαλή γνώμονα το ναρκισσιστικό συμφέρον του ασθενούς και μόνον αυτό;. Η τοπογραφική ανακύκλωση των αισθητηριακών ‘πραγμάτων’ με την μορφή ‘λέξεων’ έχει αλλοιώσει στο έπακρον το τι είναι προς προβολή και τι όχι σε πείσμα των γνωστών μας συστημάτων λογοκρισίας. Συνεπώς, επί της βάσης της βιολογικής προσομοίωσης μία ακόμη αποτυχία καταγράφεται στη ναρκισσιστική αποκατάσταση: το τοπογραφικό μοντέλο της ανακύκλωσης απέτυχε του σκοπού του όπως κάθε τι άλλο! Ένα εντελώς νέο σύστημα - πάντα βιολογικά συμβατό σε φαντασιωσικό επίπεδο - καλείται τώρα να αναλάβει τον χειρισμό των αποπλανητικών ‘λέξεων’ που έχουν φτάσει στο σημείο να προσομοιάζουν με ‘πράγματα’ βιολογικής (σταθερής) αξίας αν και στην πράξη υπερεπενδύονται και εισέρχονται στη ‘συνείδηση’ ως δήθεν συνειδητοποιήσεις ήτοι, ναρκισσιστικές εκτονώσεις. Στη πράξη δεν είναι παρά ξένα σώματα που προάγουν περαιτέρω λιβιδινική παραγωγή.

Η αρχή της εσωτερικής ουδετερότητας έχει παύσει πλέον να υφίσταται. Το εσωτερικό παράγει διεγέρσεις σαν να είναι εξωτερικό. Τώρα η πραγματικότητα δεν είναι μόνον εξωτερική. Οι προβολές δεν αφορούν αποκλειστικά του εξωτερικού χώρο αλλά και τον εσωτερικό. Ο άλλοτε ιδανικός και ασφαλής, ως προς την προσομοίωσή του, βιολογικός χώρος γίνεται άκρως επισφαλής εξ αιτίας της τοπογραφικής φαντασίωσης του ενήλικα περί καλών και κακών πραγμάτων που δημιουργούν οι απωθήσεις για λόγους ναρκισσιστικής ισορροπίας. Η εσωτερική πραγματικότητα αποτελεί ακόμη μεγαλύτερη ‘ιδεατή’ απειλή απ’ ότι η εξωτερική. Το νέο σύστημα αποκαλούμενο ‘εγώ’ καλείται να διαχειριστεί τις ‘ιδέες’ μέσα από μηχανισμούς πέραν της απώθησης. Βασικά καλείται να φτιάξει μία νέα πραγματικότητα που να έχει χαρακτηριστικά αισθήσεων.